

The Nature of Hybrid warfare of the United States against Islamic Republic of Iran

Fathollah kalaqtari✉

1. Corresponding Author, Associate Professor of Strategic Defense Sciences, Higher National Defense University.

Email: ff.ka@chmail.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received

04 March 2023

Received in revised form

31 May 2023

Accepted

15 November 2023

Published online

14 September 2024

Keywords:

hybrid warfare, Iran,

America, principles,

features.

ABSTRACT

Objective: A hybrid warfare, which is referred to as a complex operation, includes targeted and planned actions by a governmental or non-governmental actor against the components of a country's national power in order to overthrow or disable the target country. Nationality depends on the strategy, methods, tools, power of the attacking force and the purpose of the hybrid warfare.

Methodology: The main purpose of this article is to explain the nature, principles, and characteristics of America's hybrid warfare against Iran. This article is applied and done by analytical-explanatory method. The collection tool was library and field, the sample size is 45 people.

Findings: According to the findings of the research, the hybrid warfare of America against Iran is a combination of hard, soft and smart power based on the combination of "collapse from inside and pressure from outside" strategy. Based on this strategy, he always announced that all options are on the table to deal with Iran.

Conclusion: According to the results of the research, the hybrid warfare of America against Iran is based on the combination of strategies, methods and tools, and this war has 10 principles and 24 characteristics.

Cite this article: Kalantari, Fathollah. (2024) The hybrid warfare nature of America against Islamic Republic of Iran. *Military Science and Tactics*, 20 (68), 133-156.

DOI: <http://doi.org/10.22034/qjmst.2024.1990791.1855>

Publisher: A.J.A. Command and Staff University

DOI: [10.22034/qjmst.2024.1990791.1855](https://doi.org/10.22034/qjmst.2024.1990791.1855)

ماهیت جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران

فتح... کلانتری^۱

نویسنده مسئول، عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران، رایانامه: ffkalantari@chmail.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۳</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۰</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۴</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۶/۲۴</p> <p>کلیدواژه‌ها: جنگ ترکیبی، ایران، آمریکا، اصول، ویژگی.</p>	<p>هدف: تبیین ماهیت، اصول و ویژگی‌های جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران است.</p> <p>روش: این مقاله کاربردی و به روش توصیفی اجرا شده است. ابزار اطلاعات و داده‌ها کتابخانه‌ای و میدانی بوده، حجم نمونه ۴۵ نفر است.</p> <p>یافته‌ها: جنگ ترکیبی که از آن با عنوان عملیات پیچیده یاد می‌شود شامل اقداماتی هدفمند و برنامه‌ریزی شده از سوی یک بازیگر دولتی یا غیر دولتی علیه مولفه‌های قدرت ملی یک کشور به منظور براندازی یا ناتوان‌سازی کشور هدف انجام می‌گیرد شدت تاثیر این اقدامات بر هر یک از مولفه‌های قدرت ملی به استراتژی، روش، ابزار، توان نیروی مهاجم و هدف از جنگ ترکیبی بستگی دارد.</p> <p>نتیجه‌گیری: جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران ترکیبی از قدرت سخت، نرم و هوشمند مبتنی بر راهبرد «فروپاشی از درون و فشار از بیرون» است بر اساس این راهبرد آمریکا همواره اعلام می‌نمود که تمام گزینه‌ها برای مقابله با ایران روی میز است. جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران مبتنی بر ترکیب راهبردها، روش‌ها و ابزارها است و دارای ۱۰ اصل و ۲۴ ویژگی می‌باشد.</p>
<p>استناد: کلانتری، فتح... (۱۴۰۲). ماهیت جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران. <i>علوم و فنون نظامی</i>، ۲۰ (۶۸)، ۱۵۶-۱۳۳.</p> <p>DOI: http://doi.org/10.22034/qjmsi.2024.1990791.1855</p> <p>ناشر: دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران</p> <p>DOI: 10.22034/qjmsi.2024.1990791.1855</p>	

مقدمه

جنگ‌آوری ترکیبی، عاملی مختل‌کننده و پیچیده برای طرح‌ریزی دفاع در قرن ۲۱ می‌باشد. طی دهه گذشته مباحث و مطالب زیادی در مورد تغییر شیوه مبارزه، پس از دوره جنگ سرد مطرح شده‌است. برخی از کارشناسان بر این باورند که انقلابی در شیوه‌های مرسوم جنگ پدید آمده‌است. وقایع ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ میلادی باعث پایان دوران جنگ‌های معمول و استفاده از این شیوه جنگ شد و نظریه‌پردازان نظامی را مجبور به تغییر دیدگاه‌هایشان کرد. دوران جدید سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان نظامی را متوجه شیوه جنگی ویژه‌ای کرد و موجب نگرانی کارشناسان نظامی شد. در حال حاضر نیز پیش‌بینی‌های انجام شده از آینده جهان، خبر از وقوع بحران‌های شدید و نگرانی‌های فزاینده می‌دهد. هر گاه ترکیبی از مولفه‌های زیر مورد استفاده قرار گیرد به نوعی جنگ ترکیبی در جریان است. ترکیبی از عملیات نظامی، دیپلماتیک، سایبری و اطلاعاتی تشکیل دهنده جنگ ترکیبی است. به نظر می‌رسد عصری جدید در تاریخ جنگ در حال وقوع است. جنگ‌های پیچیده پر ابهام، پر ابزار و پیچیده و متنوع، این ویژگی‌های جنگ ترکیبی است (هافمن، ۲۰۱۷: ۲۰۱۷). از زمانی که غرب احساس کرد هژمونی‌اش (سلطه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و ...) رو به افول گذاشته و هنجارهای بین‌المللی غربی تضعیف شده‌است، جنگ ترکیبی مطرح شد. تاکتیک‌های جنگ ترکیبی بی‌ثباتی ایجاد می‌کند و مردم سالاری را از بین می‌برد. قطب‌بندی سیاسی ایجاد می‌کند و همزیستی، همبستگی، وحدت و اجماع را نابود می‌کند. رهبر انقلاب اسلامی در سخنان خود به مفهوم تهاجم ترکیبی اشاره کرده و فرمودند: تهاجم دشمن یک تهاجم ترکیبی است یعنی جنبه اقتصادی در آن هست، جنبه‌ی سیاسی در آن هست، جنبه‌ی امنیتی در آن هست، جنبه رسانه‌ای در آن هست، جنبه‌ی دیپلماسی در آن هست، از همه جهت یک حمله‌ی ترکیبی دسته جمعی را شروع کرده‌اند. ما هم در مقابل بایستی حرکتان حرکت ترکیبی باشد (بیانات در تاریخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۹).

تهاجم ترکیبی فشار خارجی بر بستر نارسایی‌های داخلی و با تمرکز بر نقاط ضعف بازیگر هدف شکل می‌گیرد. آنچه که به‌عنوان مسئله اصلی تحقیق ذهن محقق را به خود معطوف نموده این است که جنگ ترکیبی باعث ایجاد بی‌ثباتی و ناامنی در محیط داخلی و خارجی ج.ا.ایران شده‌است، بنابراین دغدغه اصلی محقق شناسایی ابزارها، روش‌ها، نحوه‌ی اجرا، ویژگی‌ها و اصول جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران است.

اجرای این تحقیق از این منظر دارای اهمیت است که باعث شناسایی چستی و چگونگی جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران می‌گردد. کم توجهی به نتایج تحقیق باعث غفلت از ابزارها، روش‌ها و راهبردهای جنگ ترکیبی آمریکا می‌گردد.

هدف اصلی این مقاله عبارتست از: تبیین ماهیت، اصول و ویژگی‌های جنگ ترکیبی. اهداف فرعی عبارتند از: ۱- تبیین ماهیت جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران، ۲- تبیین اصول جنگ ترکیبی، ۳- شناسایی ویژگی‌های جنگ ترکیبی. سوالات تحقیق متناظر با اهداف می‌باشند. این مقاله اکتشافی بوده و به دنبال اثبات فرضیه نمی‌باشد، به همین دلیل فرضیه ندارد.

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

جنگ ترکیبی

همگرایی اقتصادی در ایجاد امنیت منطقه‌ای و مقابله با جنگ ترکیبی تأثیری غیرقابل‌انکار داشته و می‌تواند با قطع وابستگی به قدرت‌های فرا منطقه‌ای، سطح مطلوبی از رفاه و امنیت را در منطقه به ارمغان آورد و گام مهمی به سمت همگرایی همه‌جانبه در نبردهای آینده به شمار آید (زمانی، ۱۳۹۹: ۵). جنگ آینده به مراتب گسترده تر از جنگ‌های کنونی بوده و همه ارکان سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اطلاعاتی، نظامی را در بر خواهد گرفت. امروزه کسانی در عرصه‌های مختلف موفق هستند که با درک صحیحی از اوضاع کنونی و روند حاکم بر آن به پیشواز آینده بروند. منابع سرشار ایران و عدم همسویی و همخوانی اهداف انقلاب با منافع دشمنان، باعث شده که آمریکا و بسیاری از متحدان غربی او همواره درصدد ساقط نمودن ج.ا.ایران باشند. آمریکا برای دستیابی به این مهم در طول ۴۴ سال گذشته از ابزارهای گوناگونی همانند درگیری مستقیم، تدارک و پشتیبانی کودتا، راه‌اندازی جنگ هشت ساله، راه‌اندازی شورش خیابانی و تلاش برای براندازی نرم، فشار و تحریم اقتصادی و تهدید نظامی سود جسته است (قلخان‌باز، ۱۳۹۰: ۹). جنگ‌های انجام گرفته در دو دهه اخیر شیوه جدیدی از نبرد را به نام جنگ ترکیبی ارائه داده است. جنگ ترکیبی، نوعی از جنگ است که در آن یکی از طرف‌های درگیر ساختار نیروهای خود را به نوعی بهینه کرده است که از ترکیب تمام منابع موجود، متداول و غیرمتداول در یک زمینه و بستر

فرهنگی منحصر به فرد استفاده کند تا اثرات خاص و هم افزایی در برابر یک رقیب متداول ایجاد کند (سلیمانی، ۱۳۹۷: ۱).

جنگ‌های ترکیبی برخلاف جنگ‌های نامتقارن و چریکی، به لحاظ عملیاتی رهبری شده و در میدان هماهنگ می‌گردد، بنابراین، این گونه نبردها مستلزم داشتن یک فرماندهی متمرکز و ساختار کنترل روند نبرد است و می‌توان آن را تا اندازه‌ای یک نهاد به شمار آورد. پس طبیعی است که بیشتر بازیگران غیردولتی، از این گونه امکانات و شرایط بر خوردار نیستند. بر اساس شاخص‌های عدم قطعیت آینده مشتمل بر تهدید، بازدارندگی و تعاملات بین‌المللی در هشت حوزه تهاجم نظامی (هوا - دریا)، نیابتی دولت محور و غیردولتی، براندازی نرم، تحریم همه جانبه، بی‌ثبات‌سازی داخلی، تنش مقطعی و نافرمانی، نفوذ و استحاله قابل دسته بندی است؛ که در آن مهم‌ترین ویژگی‌ها شامل استفاده از سلاح‌های نوین و فضای مجازی، نوع و ابزار تهدیدات از نوع هوشمند (ترکیبی) و عرصه‌ی آن متمرکز بر جنگ اطلاعاتی - امنیتی، فرهنگی و قومی و مذهبی است (ستاریخواه و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۷).

سطوح جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران

جنگ ترکیبی آمریکا علیه ایران را می‌توان در ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی، تروریسم، جنگ روانی و اطلاعاتی، جنگ سایبر، جنگ دیپلماتیک، جنگ اقتصادی و جنگ رسانه‌ای بررسی کرد. تهدید مداوم تمامیت ارضی ایران توسط آمریکا نظیر جنگ ایران و عراق، آتش‌افکنی در اختلافات قومی، مذهبی و سیاسی همچون حمایت از گروه‌های تجزیه‌طلب و ایجاد فتنه ۸۸، تقویت گروه‌های تروریستی به منظور ایجاد ناامنی و فشار بر ایران نظیر ترور چهره‌های علمی، سیاسی و نظامی، آموزش کارشناس‌های رسانه‌ای و استفاده از آن‌ها برای باورپذیری آحاد جامعه، محدودسازی حضور ایران در جوامع دیپلماتیک، اعمال تحریم‌های مالی و دارویی و ساخت صدها سایت و شبکه‌های دروغ‌پراکنی مجازی و تلویزیونی فارسی‌زبان، نمونه‌هایی از جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران است (قلخان‌باز، ۲۶۱۳۹۰).

جنگ ترکیبی آمریکا علیه کشورمان در سه سطح اجرا شده است:

۱- سطح داخلی: گروه‌های داخلی معارض و معاندین نظام که در داخل کشور فعالیت می‌کنند که با اتکا به ریشه‌های تنوع قومی، مذهبی فرهنگی سعی دارند با ایجاد تفرقه و شکاف در مرزهای داخلی کشور و انسجام سیاسی را از بین ببرند و به اهداف سیاسی خود دست یابند.

۲- سطح منطقه‌ای: کشورهای منطقه ایران را به‌عنوان تهدید منطقه‌ای و حامی تروریست و گروه‌های تکفیری معرفی نمایند و مانع ارتباط ایران با کشورهای سوریه، لبنان و عراق و غیره شوند و جنگ‌های نیابتی را علیه ج.ا.ایران در محیط امنیتی داخلی و خارجی به پا کرده‌اند.

۳- سطح فرا منطقه‌ای: آمریکا برای بی‌ثبات کردن کشورهای هدف، از ضعف‌های ساختاری، گسل‌های اجتماعی و ناکارآمدی‌های اقتصادی بهره می‌گیرد تا با ایجاد ناآرامی در این کشورها، حکومت‌ها را به تغییر رفتار وادار کند. قدرت‌های فرا منطقه‌ای که ایران را مانع دست‌یابی به اهداف و سلطه خود در منطقه می‌دانند به روش‌های گوناگون جنگ ترکیبی را علیه ایران بپا کردند. از برگزاری اجلاس‌های بین‌المللی باهدف معرفی ایران به‌عنوان تهدیدکننده صلح ثبات در منطقه (کلانتری، ۱۳۹۹: ۶۰).

جنگ ترکیبی آمریکا با ج.ا.ایران

جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران بیشتر از جنس رسانه‌ای و روایت‌سازی غلط از وضع موجود کشور است. در جنگ روایت‌ها، تصویرپردازی از واقعیت به اندازه واقعیت و چه بسا بیشتر از آن اهمیت دارد. بنابراین ج.ا.ایران و کارگزاران آن در کلیه اقدامات خود نیازمند اقناع عمومی هستند. در این میان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های تهاجم ترکیبی آمریکا از جنس رسانه‌ای است. در سال‌های اخیر اقناع عمومی و جریان‌سازی رسانه‌ای با اخلال روبه‌رو بوده است؛ تا آن جا که در مواردی جریان‌سازی رسانه‌ای به خارج از مرزها انتقال پیدا کرده و در «جنگ روایت‌ها»، روایت دشمنان، مورد پذیرش جامعه قرار گرفته است، احساس تنزیل از شعارهای اصیل انقلاب (آزادی خواهی، عدالت‌طلبی، دین‌باوری، استقلال خواهی و...) و همچنین عدم توجه به اصول علمی روش‌های اقناع و به کارگیری راهبردها و تکنیک‌های نادرست رسانه‌ای سبب شده است در مواردی نتایج حاصل شده قانع‌کننده نباشد. توجه به این موضوع نیز از سوی رهبر انقلاب با عنوان جهاد تبیین نامگذاری شده است اما باید توجه داشت که پیش زمینه تحقق جهاد تبیین درک صحیح از رسانه و افکار عمومی جامعه است (مرندی، ۱۴۰۱: ۶۲). در مسیر مواجهه

شدن با تهاجم فرهنگی، عدم شناخت کافی از ماهیت و ابعاد تهاجم فرهنگی در بخش‌های مختلف به ویژه نیروی‌های نظامی از چالش‌های اساسی بوده و عدم برخورداری از بصیرت و شناخت عمیق از این مقوله در چنین سازمان‌های حساس و مهمی، موجب می‌گردد تا سازمان در اتخاذ راه‌کارهای مقابله و نیز تدوین برنامه‌های مقابله با تهاجم فرهنگی دشمن از رویکرد مناسبی برخوردار نباشد. هدف مطالعه پیش‌رو تدوین راهبردهای دفاع فرهنگی آجا در مقابله با تهاجم فرهنگی می‌باشد (بصیری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۵۵). دسترسی تقریباً جهانی به محیط مجازی، موقعیت آن را فراهم نموده است تا نبردهایی به صورت آنلاین هدایت گردند که هر دو قلمرو فیزیکی، نظیر سیستم‌های رایانه‌ای و قلمرو شناختی یعنی نگرش‌ها و عقاید افراد را تحت تأثیر قرار دهند. که اولی نمایانگر جنگ سایبری و دومی مطرح کننده حوزه نوینی از جنگ به نام جنگ رسانه‌های اجتماعی است. از سوی دیگر جنگ ترکیبی رویکرد نوینی به جنگ است که از ترکیب جنگ‌های کلاسیک و نبردهای سایبری و اطلاعاتی تشکیل می‌شود. مرز بین جنگ سایبری و جنگ اطلاعات با ظهور رسانه‌های اجتماعی در حال محو شدن است. آنچه مسلم است با به‌کارگیری رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان ابزاری در جنگ می‌توان هر دو قلمرو فیزیکی و شناختی را به‌طور توأمان تحت تأثیر قرار داده و به نتایج مهم‌تری دست یافت (انعامی و کریمی قهرودی، ۱۳۹۹: ۵۸).

اهداف آمریکا از جنگ ترکیبی علیه ج.ا.ایران

آمریکا در جنگ ترکیبی با ج.ا.ایران دارای سه هدف کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت است:

کوتاه‌مدت: سردرگم و مستأصل کردن ایران از طریق به راه انداختن جنگ نیابتی در منطقه با کشیدن جنگ تا مرزهای ایران و همچنین تقویت و حمایت از گروه‌های تروریستی جهت انجام عملیات تروریستی علیه مردم جهت ناامن کردن ایران از داخل. میان‌مدت: فرصت‌طلبی از نقاط ضعف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و نظامی ایران در دفاع از خود.

بلندمدت: تضعیف نظام جمهوری اسلامی جهت قبول تغییر سیاست کلان خود از جمله جدا کردن دین از حکومت داری (Huber;2014,145).

جنگ ترکیبی علیه ج.ا.ایران مبتنی بر سه مؤلفه مهم است: نخست: شناخت نقاط ضعف و آسیب‌پذیر حکمرانی؛ دوم: هجمه هم‌افزا و هدفمند مبتنی بر نقاط ضعف همراه با

پردازش رسانه‌ای و خاکستری آن به مثابه بستر عملیات روانی؛ سوم: استفاده از پاسخ‌های غیر سیستمی ایران برای تعمیق آسیب‌پذیری‌های ایران و پیچیده‌تر کردن محیط حکمرانی؛ فرایندی که در نهایت به ایجاد شکست در حکمرانی ایرانی نظر دارد (راجی و مرندی، ۱۴۰۰: ۹۸).

چارچوب نظری تحقیق

از زمانی که غرب احساس کرد هژمونی‌اش (سلطه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و ...) رو به افول گذاشته و هنجارهای بین‌المللی غربی تضعیف شده است، جنگ ترکیبی مطرح شد. مهم‌ترین ویژگی جنگ‌های ترکیبی اهداف آن‌هاست. جنگ‌های ترکیبی به دنبال پیروزی نیستند تا درگیری پایان یابد. هدف این نوع جنگ‌ها پیروزی و استقرار صلح نیست؛ بلکه از طریق اطلاعات نادرست، دستکاری و مداخله به دنبال تضعیف مشروعیت نهادها، تضعیف اعتماد به نهادها و تغییر نتایج انتخابات است. تاکتیک‌های جنگ ترکیبی بی‌ثباتی ایجاد می‌کند و مردم سالاری را از بین می‌برد. قطب بندی سیاسی ایجاد می‌کند و همزیستی، همبستگی، وحدت و اجماع را نابود می‌کند. آنچه مدل ترکیبی تنش را از سایر مدل‌ها مجزا می‌کند، شیوه‌ای است که از طریق این مدل خطوط بین جنگ و صلح را مبهم می‌کند. جنگ ترکیبی به یک راهبرد نظامی گفته می‌شود که آمیخته‌ای از جنگ سیاسی، جنگ کلاسیک، جنگ نامنظم، جنگ مجازی، خبررسانی جعلی، دیپلماسی، جنگ دادگاهی، مداخله در انتخابات کشورهای خارجی، برهم زدن بافت جمعیتی، مهاجرپذیری، یورش فرهنگی، ایجاد تضاد دینی و اینگونه موارد آمیخته شده باشد. سازنده این راهبرد تلاش می‌کند با آمیختن روش‌های گوناگون، بیشترین آسیب را به کشور میزبان وارد نماید (Gardner, 2021, 214).

از نظر «هافمن» جنگ ترکیبی شامل: ۱- جنگ نامنظم، ۲- تبلیغات و ۳- جنگ اطلاعاتی است. تهدیدات ترکیبی نیز از نظر هافمن عبارت‌اند از: ۱- تهدیدات متعارف، ۲- گروه‌های نامنظم، ۳- اقدامات تروریستی از جمله خشونت و زور بی‌رویه و ۳- بی‌نظمی. کارگزاران جنگ ترکیبی عبارت‌اند از: ۱- دولت، ۲- بازیگران غیردولتی، ۳- ارتش‌ها، ۴- گروه‌های شبه نظامی، ۵- شبکه‌های جنایی سازمان یافته و ۶- بازیگران غیرنظامی. ابعاد جنگ ترکیبی عبارت‌اند از: ۱- جنبه نظامی، ۲- دیپلماتیک، ۳- اقتصادی، ۴- فناوری (Hoffman, 2017, 172) در اجلاس امنیتی مونیخ ۲۰۱۵، هشت ابزار

جنگ ترکیبی اعلام شد: ۱- جنگ دیپلماتیک، ۲- نیروهای ویژه، ۳- نیروهای نامنظم و چریکی، ۴- جنگ های کلاسیک نظامی، ۵- جنگ اطلاعاتی و تبلیغاتی، ۶- حمله سایبری، ۷- جنگ اقتصادی، ۸- حمایت از آشوب های داخلی (Andrew, 2020, 70).

جنگ ترکیبی ناظر بر این است که کشور متخاصم با استفاده از همه ظرفیت های ممکن از جمله جنگ اطلاعاتی، جنگ اقتصادی، جنگ فرهنگی و اجتماعی، عملیات تروریستی و در نهایت جنگ نظامی به دنبال نیل به نیات خود در کشور هدف است و از جمله سودمندترین و ارزان ترین روش ها، تحریک برای برانگیختن مناقشات هویتی درون کشور هدف است که از طریق فضای مجازی به آشوب «انقلاب رنگی» و نهایتاً جنگ تبدیل می شود (صفوی، ۱۳۹۷: ۱۵).

در این مقاله جنگ ترکیبی بر اساس تلفیقی از تعاریف بالا با فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به عنوان چارچوب نظری تحقیق است. با توجه به موارد بالا پایه اصلی جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران ترکیب استراتژی ها و ترکیب همزمان ابزارها و روش ها و درهم تنیدگی سطوح تاکتیکی، عملیاتی و راهبردی جنگ است، بنابراین با توجه به پیشینه ها، چارچوب نظری و پرسشنامه تحقیق، در این مقاله ۱۹ مولفه مهم جنگ ترکیبی که مبنای آن فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است، عبارتند از: عملیات نظامی منظم و نامنظم، روش ها و ابزارهای متعارف و غیرمتعارف، امنیتی، اطلاعاتی، شورشی، اغتشاش، براندازی، انقلاب مخملی، کودتا، قومی- مذهبی، سیاسی، دیپلماسی پنهان، اقتصادی، فرهنگی، فضای مجازی، رسانه، قدرت نفوذ.

شکل (۱) چارچوب نظری تحقیق

پیشینه‌های پژوهش

چهار عنوان مقاله علمی- پژوهشی مرتبط با عنوان تحقیق به شرح زیر منتشر شده است:

۱- مقاله بررسی و تبیین تهدیدات جنگ ترکیبی استکبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی. در این مقاله هشت مولفه عملیات روانی، جنگ اطلاعاتی، جنگ اقتصادی، اقدامات سیاسی، جنگ سایبری، اقدامات نیروهای نظامی منظم و نیروهای ویژه و حمایت از ناآرامی‌های داخلی به عنوان مهم‌ترین مولفه‌های جنگ ترکیبی نام برده شده است (سلیمانی کوشک، ۱۴۰۰: ۱۲۵).

۲- مقاله معرفی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران. در این مقاله تعداد ۸ مؤلفه روانی، اطلاعاتی، اقتصادی، دیپلماسی- سیاسی، سایبری، نیروهای نظامی

منظم و نیروهای ویژه و حمایت از درگیری‌های داخلی، مهم‌ترین مؤلفه‌های جنگ ترکیبی معرفی شده‌اند. در همین رابطه تعداد ۵۳ ابزار از مؤلفه‌های یادشده تعیین گردیده است. (ریاضی و همکاران، ۱۴۰۰:۳۷)

۳- مقاله جنگ هیبریدی: رویکرد ایالات متحده آمریکا در مواجهه با ج.ا.ایران. بر اساس نتایج تحقیق ناکامی آمریکا از رویکرد جنگ سخت نظیر حمله به طبرس، جنگ عراق و نیز تهدید نظامی و یا رویکرد جنگ نرم نظیر تبلیغات و جنگ روانی، سبب شد تا در آغاز دهه پنجم رویکرد جنگ ترکیبی را علیه ایران دنبال نماید و در ادامه با برشمردن شاخص‌های این نوع از جنگ، به بررسی مولفه‌های جنگ ترکیبی آمریکا در قبال ایران پرداخته است (ابراهیمی کیا، ۱۳۹۹:۱۵۵).

۴- مقاله جنگ ترکیبی غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران. یافته‌های این تحقیق بیانگر کاربست نوع خاصی از جنگ ترکیبی توسط غرب علیه جمهوری اسلامی ایران است. در این نوع جنگ، مؤلفه‌های جنگ ترکیبی به‌مثابه واحدهای ابزاری و عینی و نظرگاه جنگ ترکیبی، بنیانی برای درک راهبرد دولت ترامپ در مواجهه با ج.ا.ایران است (راجی و افتخاری، ۱۳۹۸:۸۵).

نکات مشترک این مقاله با پیشینه‌های یاد شده در مولفه‌های جنگ ترکیبی و تأکید بر اجرای جنگ نرم علیه ایران است. نکات افتراق این مقاله با پیشینه‌های یاد شده نیز در بیان اصول و ویژگی‌های جنگ ترکیبی است. نوآوری این مقاله این است که نشان می‌دهد در جنگ ترکیبی به تلفیق راهبردها و روش‌ها توجه می‌شود اما پیشینه‌های قبلی بیشتر به تلفیق ابزارها و مولفه‌ها پرداخته‌اند.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نوع کاربردی است که و به روش توصیفی با رویکرد آمیخته (کیفی و کمی) انجام شده است. قلمرو تحقیق از نظر زمانی، پس از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ تا سال ۲۰۲۵ است. از نظر مکانی، شامل جغرافیای ج.ا.ایران است جامعه آماری این تحقیق از صاحب‌نظران و نخبگان حاکمیتی، کشوری و لشکری که حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بوده و سه سال به عنوان مدیر در بخش‌های دولتی و لشکری انجام وظیفه کرده باشند. جامعه آماری تحقیق ۴۵ نفر است. چون جامعه آماری کمتر از ۱۰۰ نفر می‌باشد، نمونه‌گیری به صورت تصادفی غیر احتمالی و تمام شمار انجام شده است. اطلاعات این تحقیق از دو روش میدانی و اسنادی گردآوری و از طریق نرم‌افزار SPSS

تحلیل شده است. در روش میدانی، پرسشنامه‌ای تنظیم شده است که ۳۴ پرسش بسته آن از طریق آزمون تی و فاصله اطمینان ۹۵ درصدی در قالب طیف لیکرت در پنج سطح طبقه‌بندی و تحلیل کمی شده است. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و توزیع دو مرحله‌ای پرسشنامه بین صاحب‌نظران بهره‌برداری و برای تعیین پایایی آن از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای این کار یک نمونه اولیه شامل ۱۰ پرسشنامه بین استادان دانشگاه عالی دفاع ملی پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS میزان ضریب پایایی در آزمون آلفای کرونباخ بزرگتر از ۰/۷ به دست آمد؛ بنابراین پرسشنامه مورد استفاده از اطمینان لازم برخوردار است.

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

جنگ ترکیبی در این مقاله آمیخته‌ای از قدرت سخت، نرم، هوشمند و قدرت نفوذ است. منظور از قدرت نفوذ، قدرت پیش‌برنده است، پس از امامین انقلاب اسلامی شهدای بزرگی همچون قرنی، صیاد شیرازی، باقری، کاظمی و سلیمانی، دارای قدرت نفوذ بودند. در میان کشورها می‌توان ادعا نمود که چین دارای قدرت نفوذ است، هم‌زمان با ایران، عربستان سعودی، رژیم اشغالگر قدس و حتی طالبان تعامل اقتصادی برقرار می‌کند. فروپاشی جهان تک قطبی باعث شده تا قدرت «نفوذ» جایگزین «هژمون» شود. (کلانتری، ۱۴۰۲: ۱۴۳).

قدرت نفوذ بیشتر متکی بر عوامل برترساز و ظرفیت‌های بالقوه است که در عمق راهبردی هر کشوری قرار دارند. جنگ‌های ترکیبی با هدف بی‌ثبات سازی کشور هدف و دوقطبی کردن یک جامعه، صورت می‌گیرد. در این جنگ‌ها، کشور متخاصم، همه مؤلفه‌های قدرت ملی کشور را هدف قرار می‌دهد، هم قدرت مادی و هم قدرت معنوی یا غیر مادی را؛ اما بیشتر روی نقاط ضعف و بسترهای مستعد ایجاد بحران، خصوصاً بحران‌های مهندسی شده متمرکز می‌شود. و در بستر ضعف‌های اقتصادی و معیشتی، ایدئولوژی آنها را هدف قرار می‌دهد و سعی می‌کند با جذب سیاستمداران یا افراد صاحب نفوذ، زمینه را برای ورود خود به کشور هدف و بسترسازی در اذهان عمومی مهیا سازد. جنگ ترکیبی جنگی است که در آن هر یک از دشمنان سعی دارند تا با استفاده از یک روند مشخص در یک فضای جنگی، نسبت به کاربست هم‌زمان سلاح‌های

متعارف، تاکتیک‌های نامنظم، تروریسم و رفتارهای جنایی برای دستیابی به اهداف سیاسی خود اقدام کنند.

در این مقاله؛ جنگ ترکیبی، بر مبنای درهم‌تنیدگی سطوح راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی قدرت با تلفیقی از فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در نظر گرفته شده است. با دقت نظر در مفهوم جنگ ترکیبی که توسط متفکران غربی تئوری‌پردازی شده است و مفهوم تهاجم ترکیبی که توسط رهبر انقلاب بیان شده است به نظر می‌رسد که اندیشمندان غربی جنگ ترکیبی را بیشتر به معنی ترکیب ابزارها و روش‌های جنگی تعریف کرده‌اند اما بیانات و رهنمودهای مقام معظم رهبری در مورد جنگ ترکیبی بیانگر این است که معظم‌له علاوه بر ترکیب ابزارها و روش‌ها، به ترکیب استراتژی‌ها و گزینه‌ها توجه بیشتری نموده و یک ارتباط معناداری بین جنگ ترکیبی با قدرت هوشمند و قدرت نفوذ قائل شده است.

بنابراین جنگ ترکیبی که از آن با عنوان عملیات پیچیده آمریکا علیه ج.ا.ایران یاد می‌شود شامل اقداماتی هدفمند و برنامه‌ریزی شده از سوی آمریکا علیه مولفه‌های قدرت ملی ج.ا.ایران است که به منظور براندازی یا ناتوان‌سازی اجرا می‌شود. شدت تاثیر این اقدامات بر هر یک از مولفه‌های قدرت ملی به استراتژی، روش، ابزار، توان آمریکا و هدف از جنگ ترکیبی بستگی دارد. بنابراین در این مقاله جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران بر اساس ترکیب راهبردها، روش‌ها، مولفه‌ها و ابزارها مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار گرفته است.

تجزیه و تحلیل اصول جنگ ترکیبی

طبق تجزیه و تحلیل به‌عمل آمده ده اصل زیر به‌عنوان اصول جنگ به‌دست آمده است.

جدول (۱) اصول جنگ ترکیبی

فاصله اطمینان ۹۵ درصدی		میانگین	آزمون t	اصول جنگ ترکیبی
پائین‌ترین	بالا‌ترین			
۴/۸۷۱۹	۴/۵۹۲۴	۴/۷۳۲	۶۷/۸۴۹	۱- ترکیب ظرفیت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، فضای مجازی و ...
۴/۷۷۴۴	۴/۴۷۵۶	۴/۶۲۵	۶۲/۰۲۶	۲- ایدئولوژی و گفتمان
۴/۷۹۱	۴/۴۵۹	۴/۶۲۵	۵۵/۸۴۶	۳- حفظ بقا

فاصله اطمینان ۹۵ درصدی		میانگین	آزمون t	اصول جنگ ترکیبی
پائین ترین	بالا ترین			
۴/۷۵۷۶	۴/۴۵۶۷	۴/۶۰۷	۶۱/۳۷۲	۴- توازن بین فرصت و تهدید
۴/۷۶۴۵	۴/۴۱۴	۴/۵۸۹	۵۲/۴۸	۵- نامتقارنی
۴/۷۳۱۸	۴/۴۱۱۱	۴/۵۷۱	۵۷/۱۴	۶- تدافعی
۴/۷۰۶۱	۴/۴۰۱۱	۴/۵۵۳	۵۹/۸۳۳	۷- فرسایشی
۴/۷۱۹۶	۴/۳۵۱۸	۴/۵۳۵	۴۹/۴۳۵	۸- چند سویه و چند وجهی بودن
۴/۶۹۴۷	۴/۳۴۱	۴/۵۱۷	۵۱/۱۹۹	۹- همزمانی در استفاده از معاند، مخالف، دانشجو، صنوف و اقشار مختلف در داخل و خارج
۴/۷۶۴۵	۴/۴۱۴	۴/۵۸۹	۵۲/۴۸	۱۰- عدم تطابق با روش‌های قبلی
۴/۶۶۱۵	۴/۳۳۸۵	۴/۵۰۰	۵۵/۸۴۴	میانگین

جنگ ترکیبی را می‌توان به‌طور کلی بر اساس این ده اصل تشریح کرد:

اصل اول: ترکیب ظرفیت‌های ملی و اثرات جنگ ترکیبی در بسترهای مختلف و مقطع خاص است. ترکیب ظرفیت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، فضای مجازی و ... این بسترها شامل، جغرافیایی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی است که در آن مقطع جنگ رخ می‌دهد.

اصل دوم: یک ایدئولوژی در جنگ ترکیبی وجود دارد که باعث تشکیل یک گفتمان درون سازمانی می‌شود. این ایدئولوژی به‌طور معمول، به زمینه استراتژیک مرتبط است و ریشه در هویت اجتماعی، فرهنگی و دینی نیروی ترکیبی دارد. گفتمان حاصل به نیروی ترکیبی کمک می‌کند تا قوانین موجود در آن زمینه استراتژیک را به‌طور مجدد تعریف کند.

اصل سوم: نیروی ترکیبی، معتقد است رقبای بالقوه در پی از بین بردن آن هستند. این احساس خطر باعث می‌شود نیروی ترکیبی دانش نظامی متداول و غیرمتداول را ترکیب نماید تا بتواند هر چه بیشتر به بقای خود ادامه دهد.

اصل چهارم: همیشه یک اختلاف ظرفیت بین نیروی ترکیبی و دشمنان بالقوه آن وجود دارد. نیروی ترکیبی ظرفیت نظامی بیشتری در مقایسه با دشمن خود داشته و در نتیجه باید به دنبال راهی باشد که بتواند با استفاده از برتری خود، امتیازات رقیب را جبران کند.

اصل پنجم: نیروی ترکیبی هم دارای اجزای متداول و هم غیرمتداول است. این اجزا به طور معمول شامل فناوری‌های نظامی و فناوری پارتیزانی غیرنظامی است. همچنین ممکن است تاکتیک‌های مجرمانه یا تروریستی در اجزای آن وجود داشته باشد. این ظرفیت‌های ترکیبی یک امتیاز غیرمتقارن را برای نیروی ترکیبی ایجاد می‌کنند.

اصل ششم: سازمان‌های ترکیبی وابسته به عملیات‌هایی هستند که ماهیت تهاجمی دارند. نیروی ترکیبی تلاش می‌کند که از موجودیت خود دفاع کند و استراتژی کلی مبتنی بر عملیات‌های تهاجمی دارد.

اصل هفتم: طراحان و مجریان جنگ ترکیبی از تاکتیک‌هایی استفاده می‌کنند که فرسودگی دشمن را به دنبال داشته باشد. این تاکتیک‌ها هم به صورت فیزیکی و هم به صورت شناختی خود را نشان می‌دهد تا تمایل رقیب را در استفاده از نیروهایش کاهش دهد.

اصل هشتم: چند سویه و چند وجهی بودن نیازمند این است که فرماندهان بدون پیش شرط ذهنی و فکری میدان‌های نبرد را ارزیابی کنند. فرمانده نباید تمایزی در مورد بود یا نبود عوامل در میدان‌های نبرد قائل شود. تمامی زمینه‌های معمول جنگ، به همراه سیاست، اقتصاد، فرهنگ و موارد اخلاقی باید در میدان‌های نبرد لحاظ شوند.

اصل نهم: همزمانی در استفاده از معاند، مخالف، دانشجو، صنوف و اقشار مختلف در داخل و خارج و همچنین ترکیب همزمان آن با چالش‌ها و اغتشاشات موجود، به طوری که همه باهم علیه دشمن به کار گرفته شوند، ممکن است با ترتیب تقدم و تاخر هم اجرا شوند.

اصل دهم: عدم تطابق با روش‌های قبلی، تمامی جنبه‌های جنگ را در بر می‌گیرد. اگرچه همزمانی در موارد عملیاتی در محدوده ابعاد نظامی سنتی و معمول قرار می‌گیرد ولی در جنگ بدون محدوده قوانین، بعد وسیعی به خود می‌گیرد. به منظور ایجاد غافلگیری و گمراه نمودن دشمن، تاکتیک‌ها و تکنیک‌های جنگ ترکیبی معمولاً تکراری نبوده و مانند قبل اجرا نمی‌گردد.

تجزیه تحلیل ویژگی‌های جنگ ترکیبی

طبق تجزیه و تحلیل به عمل آمده از پرسشنامه‌های موجود، تعداد ۲۴ ویژگی زیر به- عنوان ویژگی‌های جنگ ترکیبی به دست آمده است.

جدول (۲) ویژگی‌های جنگ ترکیبی

فاصله اطمینان ۹۵ درصدی		میانگین	آزمون t	ویژگی‌های جنگ ترکیبی
بالاترین	پائین‌ترین			
۴/۷۸۲۹	۴/۴۶۷۱	۴/۶۲۵	۵۸/۶۹۳	۱- پراکنده کردن زمین بازی جنگ
۴/۷۹۱	۴/۴۵۹	۴/۶۲۵	۵۵/۸۴۶	۲- چندگانگی و چند عنصری
۴/۷۹۶	۴/۴۱۸۳	۴/۶۰۷	۴۸/۸۸۵	۳- بهره‌گیری از فضای مجاری و شبکه‌های مختلف
۴/۸۰۲۸	۴/۴۱۱۵	۴/۶۰۷	۴۷/۱۹	۴- هزینه کمتر دارد و پیروزی بیشتر
۴/۴۸۱۶	۴/۰۸۹۸	۴/۵۸۵	۴۳/۸۴۴	۵- استفاده از راهبردهای نوین
۴/۷۰۸۹	۴/۳۲۶۸	۴/۵۱۷	۴۷/۳۹۹	۶- شروع آسان
۴/۷۱۵۶	۴/۳۲۰۱	۴/۵۱۷	۴۵/۷۹۱	۷- از روش‌های غیرمستقیم و غیرمتداول
۴/۷۰۴۳	۴/۲۹۵۷	۴/۵۰۰	۴۴/۱۴۸	۸- نامشروع بودن
۴/۶۶۸۶	۴/۲۲۴۳	۴/۴۴۶	۴۰/۱۱۶	۹- شکل‌گیری در بستر ضعف داخلی
۴/۶۴۴۴	۴/۲۱۲۸	۴/۴۲۸	۴۱/۱۲۶	۱۰- اهمیت یافتن عنصر غافل‌گیری
۴/۶۲۶	۴/۱۹۵۴	۴/۴۱۰	۴۱/۰۵۳	۱۱- فرسایش دارایی‌های مادی و معنوی
۴/۶۱۳۶	۴/۲۰۷۹	۴/۴۱۰	۴۳/۵۷۷	۱۲- اختلال در نظام شناختی بازیگر هدف
۴/۵۸۲۴	۴/۰۷۲۱	۴/۳۲۷	۳۴	۱۳- خاصیت به‌گزینی یا بهینه شدن
۴/۵۶۱۵	۴/۰۸۱۳	۴/۳۲۱	۳۶/۰۶۸	۱۴- قابلیت تسری و توسعه بحران
۴/۷۳۹۸	۴/۳۳۱۷	۴/۲۳۵	۴۴/۵۴۸	۱۵- تنوع شیوه‌ها و ابزارها
۴/۳۷۹۳	۳/۹۰۶۵	۴/۱۴۲	۳۵/۱۲۱	۱۶- ابهام
۴/۳۵۳۷	۳/۸۹۶۳	۴/۱۲۵	۳۶/۱۴	۱۷- کم رنگ شدن ایده تهاجم نظامی
۴/۲۵۴۱	۳/۸۵۳	۴/۰۵۳	۴۰/۵۱	۱۸- راهبردها و تاکتیک‌های متداول و غیرمتداول
۴/۶۲۳	۴/۲۰۹	۴/۴۱۶	۴۳/۵۵۹	۱۹- اقدام همزمان
۴/۸۷۳۵	۴/۵۵۵۱	۴/۷۱۴	۵۹/۳۵۷	۲۰- چند بعدی
۴/۸۷۳۵	۴/۵۵۵۱	۴/۷۱۴	۵۹/۳۵۷	۲۱- درهم‌تنیدگی

فاصله اطمینان ۹۵ درصدی		میانگین	آزمون t	ویژگی های جنگ ترکیبی
پائین ترین	بالا ترین			
۴/۸۵۷۳	۴/۵۳۵۶	۴/۶۹۶	۵۸/۵۱۷	۲۲- تحمیل اراده به مردم
۴/۸۴۸۹	۴/۵۴۳۹	۴/۶۹۶	۶۱/۷۱	۲۳- تأثیرمحوری
۴/۸۴۰۹	۴/۵۱۶۲	۴/۶۷۸	۵۷/۷۵۱	۲۴- نامشخص بودن دشمن و جبهه
۴/۶۹۷	۴/۳۲۲	۴/۵۱۰	۴۸/۹۸۴	میانگین

جنگ ترکیبی را می توان بر اساس ویژگی های زیر تشریح کرد:

۱- یکی از تمایزهای اصلی جنگ ترکیبی با دیگر جنگ ها این است که در جنگ ترکیبی علیه کشور هدف، همزمان در چند زمینه و چند بعد حمله انجام می شود (پراکنده کردن زمین بازی جنگ).

۲- چندگانگی و استفاده همزمان جنگ ترکیبی از چند عنصر. به عنوان نمونه استفاده از گسل ها و ناآرامی موجود در کشور و ایجاد تنش و تفرقه در قومیت های کشور نمونه هایی از استفاده همزمان چند عنصر در این جنگ هاست.

۳- جنگ ترکیبی، با بهره گیری از فضای مجاری و شبکه های مختلف انجام می شود. در فضای مجازی مفهوم قتل، جنایت، کشتن در جنگ عوض شده است. در جنگ ترکیبی حتی گاهی دشمن را نمی بینید و نمی دانید که دشمن کیست، اما می دانید که باید نابود شود. مانند هواپیمای بدون سرنشین عمل می کند.

۴- جنگ ترکیبی هزینه کمتری دارد. «سن تزو» می گوید ژنرالی پیروز است که بدون جنگ پیروز باشد.

۵- ویژگی مهم جنگ ترکیبی استفاده از استراتژی های نوین است. اولاً استراتژی باید چشم انداز نوینی نسبت به دنیا داشته باشد. دوماً باید استراتژی ها نوین باشند. در حال حاضر مشخص نیست که دشمن کیست و در کجاست، چیزی به عنوان خط مقدم جبهه وجود ندارد. همه جا خط مقدم جبهه است.

۶- شروع یک جنگ ترکیبی، آسان تر از پایان دادن به آن است. در مرحله آغاز جنگ ترکیبی چیز جدیدی وجود ندارد، زیرا جنگ های جهانی اول و دوم، اگرچه در چارچوب

روش‌های دیپلماتیک آن زمان اعلام شد، اما به زودی از کنترل آغاز کنندگان خود خارج شد و خشونت کل را فرا گرفت.

۷- در یک جنگ ترکیبی، پیامدهای استفاده از روش‌های غیرمستقیم مهمتر از روش‌های مستقیم است. یک نیروی ترکیبی هم اجزاء متداول و هم غیرمتداول را شامل می‌شود. حضور عناصر عمده نیروهای منظم و نامنظم دولتی و غیردولتی، شورش، اغتشاشگر و تروریسم را شامل می‌شود.

۸- جنگ ترکیبی نامشروع است. همه قوانین جنگ موجود، به عنوان یک قاعده، برای درگیری بین دو طرف متخاصم طراحی شده اند، که معمولاً منافعی را دنبال می‌کنند که هر یک از شرکت کنندگان آن را مشروع می‌دانند. برای جنگ سنتی، سازمان ملل مفهوم "تجاوز" را پذیرفته است، قوانینی وجود دارد که از حقوق رزمندگان، اسیران جنگی و غیرنظامیان محافظت می‌کند و استفاده از انواع خاصی از سلاح‌ها را ممنوع می‌کند. چارچوب قانونی موجود به عنوان ابزاری برای تصمیم‌گیرندگان سیاسی و رهبران اقدامات نظامی عمل می‌کند. چنین چیزی برای جنگ ترکیبی وجود ندارد.

۹- نارسایی داخلی زمینه‌ساز جنگ ترکیبی: نارضایتی و نارسایی‌های داخلی، زمینه اجرای جنگ ترکیبی را تسهیل می‌کند. مهاجم با استفاده از ظرفیت تهدیدات و چالش‌های داخلی، ابزارهای خود برای تهاجم ترکیبی را برمی‌گزیند.

۱۰- اهمیت یافتن عنصر غافل‌گیری: در مواجهه با تهاجم ترکیبی به علت گستردگی دامنه جنگ در کل جغرافیای کشور و تنوع ابزارهای تهاجم، عنصر غافلگیری نقش مهمی در پیروزی مهاجم دارد.

۱۱- فرسایش دارایی‌های مادی و معنوی با اتخاذ رویکرد پدافندی: بازیگری که در عرصه تهاجم ترکیبی، نقش خود را مبتنی بر راهبرد پدافندی ترسیم می‌کند؛ حتی اگر به بهترین وجه در این راهبرد بازی کند در طولانی مدت با فرسایش دارایی‌های مادی و معنوی روبه‌رو خواهد شد و عرصه را به مهاجم خواهد باخت. اتحاد راهبرد افندی در مواجهه با تهاجم ترکیبی می‌تواند با قصد رسیدن به موضع «شکست» دشمن عملیاتی شود اما در مواردی نیز می‌تواند به عنوان عنصر بازدارنده ایفای نقش کند و «تعادل» و «توازن» پدید آورد و به مدارای دوسویه تبدیل شود.

۱۲- اخلال در نظام شناختی بازیگر هدف: در جنگ ترکیبی هدف آن است که با تنوع بخشی به ابزارهای جنگ و کاربست آن مبتنی بر نقاط ضعف بازیگر هدف، محیط بازیگر هدف را به طرف آشوب بکشاند و برای بازیگر هدف ایجاد اختلال کند.

۱۳- خاصیت «به‌گزینی»: تهاجم ترکیبی خاصیت «به‌گزینی» دارد؛ به این معنا که با توجه به انتخاب‌های گوناگون و متعددی که در اختیار نیروی مهاجم قرار می‌دهد، امکان‌پذیرترین موقعیت برای ضربه حداکثری به مهاجم فراهم می‌کند.

۱۴- قابلیت تسری و توسعه بحران: به‌گونه‌ای که هرکدام از مؤلفه‌های جنگ ترکیبی می‌تواند مکمل و پیش‌برنده اهداف مؤلفه‌های دیگر باشد، مثلاً آن‌گاه که دشمن تحریم فلج‌کننده اقتصادی علیه مردم ایران را اعمال می‌کند، هدفش ایجاد نارضایتی اجتماعی است و بنا دارد از این نارضایتی برای ایجاد شورش اجتماعی استفاده کند؛ و یا هنگامی که در جنگ سایبری سیستم سوخت ایران را هدف قرار می‌دهد، هدف آن توسعه بحران بنزین است.

۱۵- تنوع شیوه‌ها و ابزارها: در جنگ ترکیبی ابزارها و شیوه‌های متعددی وجود دارد، برخی از آنها عبارتند از: عملیات روانی، تبلیغاتی، ارباب، تخریب و ترور، هویت زدایی، فضا سازی، شایعه پراکنی، اغتشاش خیابانی، جاسوسی، نفوذ، همراه‌سازی عوامل داخلی، ایران هراسی، بهره‌گیری از اتباع بیگانه، اراذل و اوباش، طبقات محروم، شکاف‌های مذهبی، قومیتی، جنسیتی، ماهواره، فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی، اعتصاب، تحصن، فحاشی و بددهنی، وسوسه و هیاهو، پول‌پاشی، جنگ ارزی، تحریم، تطمیع و تحریک و...

۱۶- ابهام: شفاف نبودن از ویژگی‌های اساسی جنگ ترکیبی است، منابع تهاجم در جنگ ترکیبی برخلاف جنگ نظامی در ابهام باقی می‌مانند، ابزارها و روش‌های آن‌ها نیز برای دولت و جامعه هدف مبهم خواهد بود.

۱۷- کم رنگ شدن ایده تهاجم نظامی گسترده: رویکرد جنگ ترکیبی تأثیرمحور است. تهدیدهای ترکیبی سعی دارند خود را در میان توده عمومی مردم جا داده و به صورت پیچیده‌ای خودشان را مخفی کنند و یا در عملیات مخفیانه، خود را تثبیت نمایند تا شناسایی‌شان را به حداقل برسانند.

- ۱۸- راهبردها و تاکتیک‌های متداول و غیرمتداول: یک نیروی ترکیبی هم اجزاء متداول و هم اجزاء غیرمتداول را شامل می‌شود. حضور عناصر عمده و استفاده از تاکتیک‌های منظم و نامنظم دولتی و غیردولتی، شورش، اغتشاشگر و تروریسم را شامل می‌شود.
- ۱۹- اقدام همزمان: اداره عملیات در فضاهای مختلف در یک دوره زمانی برای دستیابی به تاثیرات لازم و سریع به جای عملیات در فازهای مختلف.
- ۲۰- چند بعدی: سازماندهی رزم با طرح ریزی و به کارگیری منابع داخلی و خارجی میدان نبرد در ابعاد سخت، نرم و هوشمند.
- ۲۱- درهم تنیدگی: مهمترین ویژگی جنگ ترکیبی درهم آمیختگی و درهم تنیدگی ستراتیژی‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، نظامی و همچنین انطباق همزمان هر سه سطح راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی است.
- ۲۲- تحمیل اراده به مردم و ایجاد گسل بین مردم با نظام: جنگ ترکیبی به دنبال اثرگذاری مستقیم بر مردم و غیرمستقیم بر نظامیان و دولت است.
- ۲۳- تأثیرمحوری: جنگ ترکیبی هدف‌گرا نیست بلکه تأثیرگرا می‌باشد، در جنگ ترکیبی هدف کشتن و نابودی عده و عده نیست، بلکه هدف اثرگذاری و نابودی ستراتیژی دشمن است.
- ۲۴- نامشخص بودن دشمن و جبهه: در جنگ ترکیبی مشخص نیست که دشمن کیست و در کجاست، چیزی به عنوان خط مقدم جبهه وجود ندارد. همه جا خط مقدم جبهه است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران بر بستر نارسایی‌های داخلی و با تمرکز بر نقاط ضعف و روایت سازی و تصویر پردازی غلط از وضع موجود در سه سطح کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت شکل گرفته است. آمریکا در این جنگ به دنبال «به‌گزینی» است، بنابراین امکان انتخاب «روش بهینه» برای هجوم خود فراهم می‌کند. جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران با ترکیب راهبردها، روش‌ها، ابزارها و مولفه‌های مختلف انجام شده است.

اوباما بلافاصله پس از انتخاب به‌عنوان رئیس‌جمهور، ستراتیژی خود را در مقابل ایران مبتنی بر «فروپاشی از درون و فشار از بیرون» اعلام نمود. بر اساس این ستراتیژی

همواره اعلام می‌نمود که تمام گزینه‌ها برای مقابله با ایران روی میز است. این استراتژی همواره ثابت مانده و تا کنون تغییر نکرده است، به همین دلیل آمریکایی‌ها از سال ۲۰۰۹ میلادی برای فروپاشی از درون و فشار از بیرون با طرق زیر، اغتشاشات سال ۱۳۹۶، ۱۳۸۸، ۱۳۹۸ و ۱۴۰۱ را راهبری کرده‌اند:

۱- عملیات نظامی منظم، ۲- عملیات نظامی نامنظم، ۳- روش‌های غیرمتعارف و متعارف مثل: اغتشاش، شورش، براندازی و رفراندوم. ۴- ابزارهای غیرمتعارف و متعارف، ۵- مولفه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، رسانه‌ای، امنیتی و اطلاعاتی، قومی- مذهبی و شناختی.

بنابراین پایه اصلی جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران ترکیب استراتژی‌ها و ترکیب همزمان ابزارها و روش‌های مختلف است. جنگ ترکیبی همانند سایر جنگ‌ها دارای اصول و ویژگی‌های خاص خود می‌باشد. این اصول و ویژگی‌ها عام بوده و مختص کشور خاصی نمی‌باشند. بنابراین در مورد جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران هم کاربرد دارند. اصول جنگ ترکیبی عبارتند از: ۱- ترکیب ظرفیت‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، فضای مجازی و ...، ۲- ایدئولوژی و گفتمان، ۳- حفظ بقا، ۴- توازن، ۵- نامتقارنی، ۶- تدافعی، ۷- فرسایشی، ۸- چند سویه و چند وجهی بودن، ۹- همزمانی در استفاده از معاند، مخالف، دانشجو، صنوف و اقشار مختلف در داخل و خارج، ۱۰- عدم تطابق با روش‌های قبلی.

ویژگی‌های جنگ ترکیبی عبارتند از: ۱- پراکنده کردن زمین بازی جنگ، ۲- چندگانگی و چند عنصری، ۳- بهره‌گیری از فضای مجاری و شبکه‌های مختلف، ۴- هزینه کمتر دارد و پیروزی بیشتر، ۵- استفاده از راهبردهای نوین، ۶- شروع آسان، ۷- از روش‌های غیرمستقیم و غیرمتداول، ۸- نامشروع بودن، ۹- شکل‌گیری در بستر ضعف داخلی، ۱۰- اهمیت یافتن عنصر غافل‌گیری، ۱۱- فرسایش دارایی‌های مادی و معنوی، ۱۲- اخلال در نظام شناختی بازیگر هدف، ۱۳- خاصیت به‌گزینی یا بهینه شدن، ۱۴- قابلیت تسری و توسعه بحران، ۱۵- تنوع شیوه‌ها و ابزارها، ۱۶- ابهام، ۱۷- کم رنگ شدن ایده تهاجم نظامی، ۱۸- راهبردها و تاکتیک‌های متداول و غیرمتداول، ۱۹- اقدام همزمان، ۲۰- چند بعدی، ۲۱- درهم‌تنیدگی، ۲۲- تحمیل اراده به مردم، ۲۳- تأثیرمحوری، ۲۴- نامشخص بودن دشمن و جبهه.

پیشنهادهای

- ۱- توجه به ارتقاء سطح بینش، آگاهی و سواد رسانه‌ای جامعه به‌منظور کاهش تأثیرگذاری اطلاعات جعلی بر افکار عمومی و جلوگیری از مهندسی هدفمند افکار عمومی.
- ۲- اولین اصل در مقابله با تهدید ترکیبی از بین بردن نقاط ضعف و کاستی‌های موجود است. عوامل به وجود آورنده این محیط، ریشه در اختلافات و تبعیضات قومی، نژادی، فرهنگی یا مذهبی دارند.
- ۳- ابعاد مختلف جنگ ترکیبی، همزمان و توأمان پیگیری و عملیاتی می‌شوند. این ابعاد همانند چرخ‌دنده‌های یک ماشین جنگی هستند که فروپاشی هدف را دنبال کرده و دارای اثرات متقابل با یکدیگر هستند.
- ۴- برای مقابله با جنگ ترکیبی دشمن، هیچ اقدامی مؤثرتر از پیگیری قدرتمندسازی ایران در ابعاد و زمینه‌های مختلف نبوده و نخواهد بود.
- ۵- افزایش سواد رسانه‌ای در جامعه و همچنین انتشار گسترده موفقیت‌ها و دستاوردهای کشور به‌منظور تقویت انسجام اجتماعی و ایجاد حس امید و کارآمدی در جامعه.
- ۶- اجرای پژوهشی پیرامون اغتشاشات ۱۴۰۱ و مقایسه تطبیقی آن با اغتشاشات ۱۳۹۸ و ۱۳۸۸.

قدردانی

از زحمات تمام خبرگان و صاحب‌نظرانی که در این تحقیق حقیر را یاری فرمودند و همچنین هیئت تحریریه و دبیر اجرایی فصلنامه علوم و فنون نظامی که پیگیری لازم را جهت انتشار این مقاله به عمل آوردند تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) دسترسی در سایت www.khamenei.ir
- ابراهیمی کیا، هادی، (۱۳۹۹)، جنگ هیبریدی: رویکرد ایالات متحده آمریکا در مواجهه با ج.ا.ایران، *فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل*، ۱۰ (۲): ۱۵۵-۱۸۰.
- انعامی، ندا و کریمی قهرودی، محمدرضا، (۱۳۹۹)، کاربردهای جنگ رسانه‌های اجتماعی در عملیات نظامی، *فصلنامه مطالعات جنگ*، ۲ (۴): ۵۸-۷۱
- بصیری، نهدی و همکاران، (۱۴۰۰)، تدوین راهبردهای دفاع فرهنگی آجا در مقابله با تهاجم فرهنگی، *فصلنامه آینده پژوهی دفاعی*، ۶ (۲۱): ۱۵۵-۱۸۶
- راجی، محمد هادی، مرندی، سید علی، (۱۴۰۰)، بایسته‌های حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران در مواجهه جنگ ترکیبی، *فصلنامه مطالعات فرهنگ دیپلماسی*، ۱ (۲): ۱۱۹-۱۳۸.
- راجی، محمد هادی و افتخاری، اصغر، (۱۳۹۸)، جنگ ترکیبی غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران؛ تحلیل ابعاد و روش‌ها، *فصلنامه سیاست دفاعی*، ۲۸ (۱۰۹): ۷۵-۱۱۱.
- ریاضی، وحید و همکاران، (۱۴۰۰)، معرفی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران، *فصلنامه راهبرد دفاعی*، ۱۹ (۱): ۳۷-۶۷.
- زمانی، هادی و سروری، مسعود، (۱۳۹۹)، رویکرد دفاعی ایران در مقابله با نبردهای اقتصادی آینده، *فصلنامه مطالعات جنگ*، ۲ (۶): ۵-۲۶.
- سلیمانی کوشک، باقر، (۱۴۰۰)، بررسی و تبیین تهدیدات جنگ ترکیبی استکبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی، *دوفصلنامه پژوهش‌های علوم نظامی*، ۲ (۴): ۱۲۵-۱۵۵.
- سلیمانی، غلامحسین و دیگران (۱۳۹۷)، جنگ‌های ترکیبی و راه‌های مقابله آن، اولین کنفرانس بین‌المللی امنیت، پیشرفت و توسعه پایدار مناطق مرزی، سرزمینی و کلاتشهرها، راهکارها و چالش‌ها با محوریت پدافند غیرعامل و مدیریت بحران، تهران، دانشگاه افسری امام علی (ع).
- ستاریخواه، علی و همکاران، (۱۳۹۵)، ماهیت صحنه جنگ ترکیبی آینده ی احتمالی علیه جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، *فصلنامه آینده پژوهی دفاعی*، ۱ (۱): ۲۷-۴۴.
- صفوی، رحیم، (۱۳۹۷) معماری دانا راهبرد مقابله با جنگ ترکیبی، تهران، انتشارات پژوهشگاه دفاع مقدس.

- قلخانباز، خلیل، (۱۳۹۰)، کاربرد قدرت هوشمند آمریکا علیه ایران و راه کارهای مقابله با آن، تهران، انتشارات حنیفا.
- کلانتری، فتح‌الله، (۱۴۰۲)، جنگ ترکیبی، تهران، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- کلانتری، فتح‌الله (۱۳۹۹)، گونه‌شناسی تهدیدات ترکیبی و کاربست آن در سطوح امنیت جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه علمی امنیت ملی، ۱۰ (۳۸): ۲۵۵-۲۹۲.
- مرندی، سید علی، (۱۴۰۱)، «تهاجم ترکیبی» علیه جمهوری اسلامی ایران: ویژگی‌ها پیامدها و شیوه مواجهه، ماهنامه راهبردی دیده‌بان امنیت ملی، شماره ۱۲۳، تهران، انتشارات مطالعات راهبردی.
- Gardner, Hall. (2021). Hybrid Warfare: Iranian and Russian Versions of "Little Green Men" and Contemporary Conflict. Rome: NATO Defense College.
- Andrew, Korybko , (2020) , Hybrid Wars: The Indirect Adaptive Approach To Regime Change. Moscow , Russia: peoples ' Friendship University of Russia , Hybrid War.
- Hoffman, Bruce , (2016), presnted to the HASC Subcommitte on Terrorism, Unconventional Threats and Capabilities. Accessed at www.rand.org/pubs/testimonies/CT255/
- Huber, Tomas (2014), The Report of United States Army Special Operations Command, New York, Department of Defence U.S.A.